Nhật tụng Kālāma – Kinh tạng trích diễm

Kinh Nguồn cội – 29/09/2024

Kalama tri ân cô Diệu Hỷ ghi chép.

Thưa bà con,
Chúng tôi đã nói rất nhiều lần, Phật pháp thâm sâu vi diệu ở điểm là: Bao nhiêu vấn đề của vạn hữu có thể gom gọn trong một chữ nào đó thôi: Thiện, Ác, Nhân, Quả, Xúc, Thọ, Tưởng, Tư,... Điều đó cũng có nghĩa một chữ mình hiểu rộng bao gồm vạn pháp trong đó. Rộng vậy đó. Rộng lắm luôn.
Sáng nay chúng ta học bài kinh tạm dịch là Kinh Nhất thiết căn bản pháp môn số 2 = Cội nguồn của Vạn hữu trong đó gồm có: Toàn bộ lộ trình sinh tử & Toàn bộ lộ trình giải thoát. Trong một bài kinh ngắn thôi, ngắn lắm luôn. Một chữ còn có thể diễn dịch ra vạn pháp thì nói gì một bài kinh dài thế này, dù là bài kinh này chỉ nửa trang vở học sinh, dò trong Chánh kinh chúng ta thấy. Trong đó đức Phật xác nhận, tuyên bố: Vạn hữu ở đời lấy dục làm căn bản, nguồn cội, nguồn cơn, cớ sự, khởi điểm, xuất phát, cội rễ. Trong bản chánh tạng, Vạn hữu là Sabbadhammā – Tất cả các pháp, nhưng trong Chú giải kinh này và vô số kinh khác có nội dung giống kinh này thì đều cho chúng ta biết "tất cả pháp" = 5 Uẩn.
Tôi nói nhiều lần.
Chúng ta có nhiều cách nói về vô lượng vũ trụ, vô lượng chúng sinh. Nói gọn chỉ có Danh & Sắc, nói gọn nữa chỉ có Duyên – Do duyên mà có rồi do duyên mà mất. Nói rộng hơn chút là Danh & Sắc (Tinh thần & Vật chất) - 2 cái này cấu tạo toàn bộ vũ trụ, chúng sinh, nói rộng nữa là 5 uẩn - là toàn bộ vô lượng vũ trụ, chúng sinh; hoặc 6 căn, 6 trần, hoặc 18 Giới,... tất cả đều là cách trình bày về bản chất, cấu tạo, kiến trúc, vận hành của vô lượng vũ trụ, vô lượng chúng sinh.
1/ Bài kinh này đức Phật xác định **5 Uẩn có nguồn cội là Dục**.
Dục có 2:

1. *Ajjhāsayacchanda* – Tham Ái.

Dục = Ý muốn:

(1) Muốn hiện hữu
(2) Muốn sở hữu
(3) Muốn hưởng thụ

3 cái này gom chung là tham ái, tùy cõi có 1, 2, 3. Chỉ cần có 1 trong 3 là sẽ có ngày chúng ta có đủ 3. Trong cảnh giới đặc biệt nào đó chúng ta có 1 – muốn hiện hữu thôi; Nhưng chỉ cần có 1 tí tham ái thì sẽ có một lúc nào đó sang kiếp khác, đời khác 3 cái nó sẽ vận hành như cũ.
Dục, có 2:
1. Muốn - Tham Ái (Ajjhāsayacchanda)
2. Muốn - Hành động (Kattukamyatācchanda)
Thí dụ, đức Phật đang ngồi Ngài muốn đứng dậy, Ngài đang đứng Ngài muốn bước đi, Đức Thế Tôn Ngài muốn uống nước, đức Thế Tôn đến giờ Ngài muốn đi khất thực, Ngài muốn thuyết pháp,... katukammatta = Muốn máy móc, việc cần làm phải làm, công việc đó bắt đầu bằng ý muốn, muốn để làm thôi.
Trong Chú giải nói: Toàn bộ đời sống chúng sinh dựa 2 cái muốn này.
Với phàm phu, với người còn phiền não phải dùng cả 2 cái muốn này. Thích cái này muốn cái kia, theo đuổi cái nọ lấy đó làm động cơ, xúc tác, thúc đẩy để hành động; Với vị thánh chỉ còn 1 - không còn thiết tha, thích thú, chỉ còn muốn hành động - không để lại quả thiện ác - Muốn hành động : muốn co duỗi, muốn tắm rửa, muốn ăn uống, muốn bước tới bước lui, muốn nhìn ngang, muốn liếc dọc, chỉ để giải quyết vấn đề thôi.
Chính Tham Ái & Ý muốn hành động đúng là làm nền, là nguồn cội của 5 uẩn.
Tùy tiền nghiệp, khuynh hướng tâm lý, môi trường sống mà cái muốn chúng ta không giống nhau.

(4) Có người cái muốn chỉ xoáy vào thích ghét buồn vui, bất kể thiện ác;
(5) Có người cái muốn còn y cứ Tàm Úy, làm thiện lánh ác để cầu quả an lạc, trốn khổ tìm vui;
(6) Bậc 3, cầu giải thoát.
(7) Bậc La Hán, chỉ muốn hành động lặt vặt trong đời sống, cái muốn tuyệt đối máy móc, không hề có ý thức thiện ác như phàm phu.

Tùy tiền nghiệp, khuynh hướng tâm lý, môi trường sống mà anh muốn cái gì. Trên nền tảng cái muốn đó chúng ta có những hướng hành động khác nhau. Từ trên nền tảng hành động thiện, ác đó thì tới đây các vị hiểu rồi.
Do có nền tảng tiền nghiệp, tâm lý khác nhau nên cái muốn mình khác nhau. Có người muốn hưởng thụ. Có người muốn sở hữu. Có người muốn hiện hữu. Có người muốn cả 3. **Cả 3 cái muốn này được thiết lập trên trình độ bản thân. Trình độ dẫn đến thái độ. Thái độ chính là phản ứng tâm lý của chúng ta trước 6 trần.** Người không tu học thì giận cái này thích cái kia, vui cái này ghét cái nọ. Người có tu học, có hàm dưỡng, có đào dưỡng thì đắng cay, ngọt bùi,... họ chỉ nhìn nó sinh diệt thôi & Biết rõ cái gì đang diễn ra trong nội tâm của mình. Chỉ vậy thôi. Đó là phản ứng tâm lý của mình. Phản ứng đó thiết lập trên nền tảng gì? Cái muốn. Anh quan tâm tới cái gì, trên nền tảng của sự quan tâm đó anh mới có hướng hành động.
Rõ ràng, chữ muốn có 2 nghĩa:

(8) Nếu còn phiền não thì có muốn tham ái và muốn hành động.
(9) Bậc La Hán không còn cái muốn của tham ái, chỉ còn muốn hành động, sinh hoạt chứ không đầu tư thiện ác, không còn thích thú dính mắc trong đó nữa.

Bài kinh này rất sâu.
Đức Phật Ngài dạy: Phàm có cái muốn của phàm. Thánh có cái muốn của Thánh. Cái muốn của Thánh không để dư hậu, dư vang, dư vị cho luân hồi.
Cái muốn của Phàm phu = Tham Ái.
Hãy cẩn trọng, kiểm soát những gì mình thích và ghét trong từng phút. Chuyện này lớn lắm. Mình thích, quan tâm, nặng lòng cái gì, thì chính "cái gì" đó đưa mình đi. Hôm nay chúng ta không biết Phật pháp chỉ biết cơm áo gạo tiền, tình cảm nam nữ, đầu tư nhan sắc, sức khỏe, sở hữu tài sản, tiếng tăm, quyền lực, tình yêu, xã hội,... Biết Phật pháp một tí thì muốn cái hớn: trở lại thân người, sung sướng, thông minh, giàu đẹp; Muốn trở lại thân chư thiên, oai lực, thần thông, hào quang, ... muốn được cái này, muốn được cái nọ. Trên nền tảng cái muốn đóchúng ta có hướng hành động. Tuỳ thuộc nền tảng, trình độ mà chúng ta quan tâm cái gì.
Vị La Hán không còn phiền não nhưng cái muốn của các vị khác nhau, có vị muốn vào rừng ẩn lâm như cây cỏ vô danh, chờ chết; có vị muốn hoằng pháp độ sinh, có vị muốn sinh hoạt giữa tăng đoàn, có vị muốn sống một mình. Các ngài không còn tí tí nào dính mắc trong cõi luân hồi, nhưng trong đời cái muốn mỗi vị không giống nhau. Thời đức Phật có những vị chứng quả xong là vào rừng sâu nằm chờ chết. Có vị sống ở làng ở phố để hoằng pháp độ sinh, trong những vị hoằng pháp độ sinh ý muốn cũng khác nhau. Có vị muốn hoằng pháp theo kiểu riêng. Thôi, đó là chuyện của thánh.
Còn mình phàm mình - Mỗi phút giây mình nặng lòng cái gì, quan tâm cái gì thì chính cái đó là nguồn động lực dẫn đạo cho mọi hướng hành động của mình. Cái mình thích là lành thì hướng hành động lành, cái mình thích là bất thiện thì hướng hành động bất thiện. Đừng nghĩ nhiều về mình vì nhãn mác. Mình thấy mình tu sĩ, tăng ni là tu. No. Từng phút. Tu hay không tu là từng phút, không phải một lần cạo đầu, đắp y, có pháp danh, có giới đàn, có tăng chúng chứng minh là tu. No. Đó mới là visa vào đạo thôi. Chúng ta biết Visa vào quốc gia chưa ăn thua gì hết. Các vị muốn đi Mỹ, đi Thụy Sỹ phải có visa. Visa để bước chân lên mảnh đất đó, còn rời phi trường các vị đi khách sạn hay nhà quen, ở trong nhà chờ ngày về, hay ngày ngày đi chơi, shopping, ăn uống, làm việc,... visa nó chỉ đưa quý vị tới phi trường của Mỹ, Thụy Sỹ,... thôi. Nhớ. Cái đó quan trọng lắm.
Cư sĩ cũng vậy, có quy y, pháp danh, một hai ngôi chùa lui tới cúng dường, phục vụ. Đó mới là visa.
Tu hay không là trong từng phút từ khi biết đạo.
Giống như sức khỏe. Không phải mình đi bác sĩ, chích một loại thuốc, cắt, mỏ là khỏe luôn. No. Đó là chuyện lúc đó thôi. Giữ gìn sức khỏe, kéo dài tuổi thọ phải được thực hiện từng phút kể từ bây giờ và tại đây, không phải trải qua một lần trị liệu là cả đời sẽ khỏe, một lần uống thuốc là khỏe suốt đời.
Tu hành y chang vậy. Nó là hành trình hàm dưỡng, đào dưỡng, tu dưỡng liên tục. Vì sao? Hễ còn phàm phu, từ lúc trên tay mẹ đến vào quan tài 98 tuổi thì toàn bộ chúng ta được dẫn bằng Ý muốn. Muốn trốn khổ, muốn tìm vui.
Sân có 2, Tham có 2.
Sân = Bất mãn vì không trốn được cái mình ghét & Bất mãn vì không có được cái mình thích.
Tham = Thích có cái mình muốn & Thích né cái mình ghét.
Đời sống chúng ta chỉ có thích & ghét; Thích & ghét có gốc là chữ “Muốn”.

Do tiền nghiệp, khuynh hướng tâm lý, môi trường sống mà mình muốn cái gì, muốn sở hữu cái gì, muốn hiện hữu như thế nào = What & How. Toàn bộ đời sống các vị chỉ là What và How; Mai này biết đạo, tu tập Tứ Niệm xứ cũng chỉ để giải quyết What và How.
How = Biết rõ mình đang thế nào? Đi đứng nằm ngồi, ăn uống, nhai nuốt, tắm rửa, tiểu tiện, nói chuyện hay im lặng...
What = Cái gì đang xảy ra, diễn ra, vừa ló mặt,...trong từng phút. Đây là tham, sân, si, ái, mạn, kiến, nghi, đây là nhẫn, niệm, xả, từ bi, bao dung,... nó là cái nào, phải biết nó.
Chưa biết đạo chúng ta đi tìm How & What. Cả đời cứ đi tìm và hướng tới nó, làm thế nào có được nó. Toàn bộ How, What ở chữ Muốn - Dục.
Bài kinh này sâu tựa bể, cao như Nam Sơn, sâu tựa Đông Hải.
Chỉ riêng chữ Dục. Thường kiểm soát xem mình thích cái gì. Kể cả mình là phàm mình thích nhiều cái rất là bậy. Nhưng phải nhớ :

(10) Biết đó là bậy. Bậy biết bậy hơn đứa sạch sẽ thơm phức mà ngẫu nhiên, may mắn thì không được. May mắn, ngẫu nhiên ở gần minh sư thiện hữu, ở môi trường thiện lành, sạch sẽ tưởng là hay, không được. Đứa có nhận thức vẫn hơn, dầu nó có cỡ nào đi nữa.

Đời sống được dẫn đạo bởi ý muốn. Cho nên chúng ta chỉ cần sơ sẩy là ý muốn dắt mình đi. Muốn được và muốn tránh; Muốn có và muốn không. Cái muốn đó quyết định mình chết rồi đọa hay siêu, siêu là làm người hay làm dục Thiên, Phạm thiên,.. ? Cái muốn mới quyết định mình gặp Phật được không? Gặp Minh sư thiện hữu hay không? Gặp kiểu gì? Khi gặp mình tiếp nhận ân triêm lợi lạc từ những đối tượng đó như thế nào? Toàn bộ chuyện đó tùy thuộc hoàn toàn ý muốn của mình. Kiếp xưa mình muốn cái gì? mình hành động ra sao theo cái muốn đó? Hôm nay khi mình gặp minh sư thiện hữu, gặp cảnh đời trái ngang, trắc trở, lắt léo mình biết tu hay không?
Cái Thái tử Tất Đạt thấy có gì đâu quý hiếm? Một xác chết, một người già, một người bệnh, một ông thầy tu. Cái đó có gì đâu quý hiếm. Nhưng Ngài vô lượng kiếp muốn Phật đạo, muốn buông bỏ, lìa bỏ, tu hành, lìa bỏ thế gian chấm dứt sanh tử cho nên cái muốn đó làm nền tảng dẫn đạo, chủ đại cho hành động của Ngài kiếp chót gặp xác chết, ông cụ, bà lão,.. chuyển hướng liền. Còn chúng ta thì sao? Mình muốn tầm bậy nên đám ma, đám cưới di ngang - nhìn đám ma tò mò, nhìn đám cưới thích thú. Tiếp tục con đường cũ. Người ta nhìn đám cưới thấy đám ma. Nhìn đám ma thấy thân phận mình ngày sau và những kiếp tới, phải vậy mới được.
Trong kinh nói : Thấy được vạn hữu sanh diệt vô thường. Thấy khổ trong vô thường. Thấy vô ngã trong khổ, vô thường. Thấy mọi thứ là chớp tắt, sanh diệt. Thấy vô ngã trên chớp tắt, sanh diệt, đau khổ.
Để thực hiện cái này phải có cái muốn. Anh muốn cái gì? Muốn đi ra hay đi vào? Muốn đi lên hay thụt lùi? Chính cái muốn đó là nền tảng cho mọi lộ trình. Lên kiểu nào? Xuống kiểu nào? Chính cái muốn làm đứa sanh làm con cá, con tép, đứa làm con hàu, con ốc, đứa làm con chó, con heo, cọp, beo, sư tử. Khác. Đọa đó. Còn ngạ quỷ mỗi con một dáng. Súc sanh mỗi con một kiểu, Ngạ quỷ mỗi con một dạng, khổ hình phải chịu khác nhau. Xuống địa ngục đứa giữa chảo, đứa đáy chảo, đứa lưng chừng chảo, đứa chảo lớn, đứa chảo nhỏ, đứa bị chiên, đứa bị luộc, đứa bị móc mắt mổ bụng chà giấy nhám, đứa đổ muối ớt, muối chanh... tùy. Tùy ý muốn thuở bình sinh, tiền kiếp mình ác kiểu gì, giờ bị đọa mình khổ kiểu gì.
Cách đây mấy hôm nhà tôi có khách, mắc chứng gì mà bốn tên đứng chung ngoài sân, một tên muỗi cắn tả tơi, 3 người kia đứng nhăn răng, muỗi né. Cách đây 2 hôm cơn bão Helena đánh vào Florida, đặc biệt nó nhắm ngay chóc chỗ chúng tôi đang ngồi, nó đi gần tới nó quẹo hướng khác. Cái duyên nghiệp chưa tới lúc chết con chó cũng không chết. Nhiều người hiểu lầm gặp nạn không chết là phước lớn. No. Bậc đại phước không chết hụt. Chết hụt là họa nhỏ. Người ta không gặp gì hết mới là phước lớn. Tàu nói "Ngộ đại nạn bất tử, tất hữu đại phúc" – gặp họa không chết là người phước lớn; tào lao, người đại phước không gặp họa luôn. Nếu gặp họ vẫn tránh được. Mà cũng chưa chắc. Vì sao?
Ai phước bằng ngài Mục Kiền Liên không? 10.000 vũ trụ của Phật sát có ai phước bằng ngài không? Hiếm lắm, nhưng vẫn chết thảm. Có dòng tộc nào phước hơn dòng Thích Ca không? Bị tàn sát, máu chảy thành sông, thây chất thành núi. Ai phước nhiều bằng đức Phật không? Ngài bị biết bao nhiêu nạn, 81 nạn của Tam Tạng đâu có ghê bằng của Ngài; Ngài bị giết, ám toán biết bao nhiêu lần - riêng ông Đề Bà Đạt Đa ngoài chuyện lăn đá, ổng 16 lần thuê sát thủ ám toán Thế Tôn, gặp mình là đi lâu lắm rồi, rồi bị giết người vùi sau cốc Ngài, hồi xưa làm gì có DNA như bây giờ, làm gì có finger print như bây giờ mà nhốt vô điều tra? Cứ thấy nghi nghi là hốt vô trảm. Ghê lắm.

Do Duyên nghiệp một phần, Khuynh hướng tâm lý một phần. Chính Khuynh hướng tâm lý muốn cái gì, nhắm tới cái gì, nặng lòng cái gì là nền tảng cho mọi hành động, mọi phản ứng trước 6 trần. Anh biết đạo hay không biết đạo thường xuyên kiểm soát coi cái thích của mình mỗi phút ra sao. Cái thích nó thay đổi. Cái thích luôn luôn gắn liền cái ghét. Khi anh thích cái gì đó thì anh ghét cái ngược lại. Có cái thích làm anh đi lên, có cái thích làm anh đi xuống. Có cái thích làm anh đi ra. Có cái thích đưa anh đi vào. Có cái thích đưa anh đẩy anh về phía trước. Có cái thích đẩy anh lui về phía sau.
Cái ghét cũng vậy. Chính cái thích làm nền cho cái ghét và cái ghét làm nền cho cái thích. Khi anh ghét cái gì đó anh thích cái ngược lại. Khi anh thích cái gì đó anh ghét cái ngược lại.
Có cái ghét làm anh đi lên, có cái ghét làm anh đi xuống. Có cái ghét làm anh đi ra. Có cái ghét đưa anh đi vào trong sanh tử. Có cái ghét đưa anh đẩy anh về phía trước. Có cái ghét đẩy anh lui về phía sau.
5 Uẩn lấy Dục làm gốc nhưng mình phải hiểu Dục ở đâu, Bất mãn ở kế bên. Đó là một cặp song sinh - Bất khả phân ly. Khi anh muốn cái gì là ghét cái ngược lại. Tôi đang ngồi muốn đi nghĩa là tôi chán ngồi rồi. Tôi muốn ăn vì tôi sợ cái đói, muốn uống vì khát lắm, khô môi, khan giọng, ... lắm rồi. Tôi không muốn khô môi, khan giọng,... nên tôi tợp miếng nước.
Nói theo bài kinh thì tùy cái muốn kiếp xưa chúng ta tạo nghiệp gì. Để rồi bây giờ quả nghiệp đó đẩy mình vào môi trường sống. Trong điều kiện đặc thù môi trường đó chúng ta lại tiếp tục có những cái muốn tương ứng với môi trường mình đang sống. Nghĩa là mình đang bị dắt đi mà mình không biết.
Do cái muốn kiếp xưa mà chúng ta có hành động thiện ác, với kết quả, hậu quả của hành động thiện, ác nó đưa mình vào môi trường sống của hiện tại. Và, với môi trường sống này, không gian sống này, chúng ta lại có cái muốn khác. Thí dụ, kiếp xưa tôi thích sát sinh, trộm cắp nên nó đẩy kiếp này tôi đói nghèo, bệnh tật, xấu xí, yểu mệnh. Trên nền tảng này tôi có cái muốn của thằng nhà nghèo cái gì cũng zero. Kiếp xưa tôi là đại phú gia, tôi thích săn bắn, câu cá, gian lận, lừa đảo trên thương trường, giờ tôi sanh xấu, nghèo, bệnh tật, yểu thọ, dốt nát thì trong thân phận xấu, nghèo, bệnh tật, dốt nát này tôi ấp ủ những cái muốn tương thích với thân phận, hình hài, điều kiện sinh học và nền tảng tâm thức hiện tại của tôi. Lúc bấy giờ cái muốn này đâu giống cái muốn kiếp xưa. Nhưng rõ ràng cái muốn này nó được khởi đi từ cái muốn của kiếp trước. Đó là chuyện luân hồi.
Chuyện hiện tại. Thuở mới chập chững vào đời tôi quan tâm, đầu tư cuộc đời cho hướng đó, lúc đó 18 tuổi, 20 năm sau là cuộc đời tôi đã được định hình, định hướng, định vị. Lúc bấy giờ cái muốn năm 18 không giống cái muốn của người 38; cái thích của năm 38 làm nền cho cái thích của năm 48, 58, 68,... Chính một chuỗi cái thích quyết định cuộc đời tôi về già ra sao, xa hơn là kiếp tới, nhiều kiếp tới, vô lượng kiếp khác tôi sẽ ra sao. Lọt vô một kiếp nào đó thì trong môi trường đó chúng ta lại dẫn đến cái muốn khác. Tôi sống kiểu gì không biết kiếp sau tôi làm chó, làm heo, khi đó cái muốn tôi y cứ trên hình hài, thân phận của con chó, con heo nó được hình thành, nó có sắc màu, kiểu dáng, hình thức, chất lượng thế nào đó.
Nghe cho kỹ thấy chữ Dục lớn chuyện lắm. Mỗi phút giây phải kiểm soát mình thích cái gì, nặng lòng cái gì.
Thứ nhất là Dục - Ý muốn.
2/ Thứ hai là Ý Hướng - Tác Ý
Chữ "tác ý" trong A Tỳ Đàm = Cố ý.
Trong Tạng kinh kinh điển Nguyên thủy "tác ý" = Sự đầu tư ý thức, tư duy
Yoniso manasikāra = Tư duy hợp lý, reasonable. Một suy tư sai cách, không hợp lý, sai trái, tà vạy, tà kiến = Ayoniso manasikāra, unreasonable, wrong way.
Nghĩa trong A Tỳ Đàm = Sự cố ý, đối lập với sự vô tình.
Ý hướng - Mình nhắm tới cái gì, mình hướng tới cái gì ?
Hướng có 2 cách: Mình hướng tới cái gì? Mình thích hay mình ghét? Mình tư duy trên nền tảng của cái gì? Chính định hướng, nền tảng tư duy đó là một phần nguồn cội của vũ trụ, của hiện hữu của mọi chúng sinh.
Cùng làm một công việc mà anh hướng tới cái gì. Anh đi kiếm tiền mà anh trở thành đại gia trong nước, trong khi có người cày xới, làm ăn cật lực nhưng họ kiếm đủ tiền ra nước ngoài định cư. Tu hành cũng vậy. Có người làm lành lánh dữ, tu hành rốt ráo, miên mật cầu quả nhân thiên tiếp tục làm đại gia trong đất nước, quê hương. Có người tu tập muốn định cư nước ngoài. Tu tập cầu giải thoát. Ý hướng rất quan trọng.

Làm giàu làm đại gia ở trong nước. Làm giàu định cư nước ngoài. Mặc dù trên hình thức 2 người kiếm tiền giống nhau. Ông nào cũng vua địa ốc, quan hệ các cấp, hối lộ, bạn bè, đối tác, họp hành, công ty, hàng xưởng y chang nhau. Nhưng 2 ông 2 ý hướng khác nhau. Trong mấy ông ở lại cũng khác nhau. Ông ở lại hưởng thụ. Ông ở lại kiếm tiền. Ông ở lại vì nhớ quê, không có gan xa quê. Tôi biết có nhiều người, họ nói: Thời bao cấp có kéo dài 800 năm họ cũng không có gan đặt chân xuống thuyền vượt biên; Nhưng có người cho họ 800 lần chọn lựa họ vẫn bước xuống tàu vượt biên. Nó lạ vậy. Ý hướng. Ý hướng quan trọng lắm.
Vấn đề là mình chọn cái gì? Đến với Phật pháp cái mình chú ý là cái gì? Có duyên mới gặp Phật pháp, khi gặp Phật pháp - Cái gì hút hồn anh, thu hút sự chú ý của anh? Anh phản ứng ra sao? Anh làm gì với cái hút đó? Thí dụ, có người vào chùa thích cầu nguyện bái xám, tô chuông, đúc tượng, xây chùa, nuôi tăng; có người thích ấn tống kinh sách hỗ trợ giáo dục tăng ni, có người khoái nhắm mắt lim dim gật gù buồn ngủ, có người thích chùa to Phật lớn, kiến trúc xây dựng có bao nhiêu tiền rót vô chùa cất to đùng lên. Biết đạo có người khoái thiền thôi, bản thân tu thiền hoặc khuyến khích người khác tu thiền. Có người quan tâm vấn đề giáo dục, học thuật; Bản thân có học hay không là chuyện khác, nhưng phải góp phần hỗ trợ tiếp sức tất cả những công trình giáo dục, học thuật; Có người chỉ cầu nguyện, bái xám, cầu xin các đấng bề trên. Đó là ý hướng của mình. Trong số những người nặng giáo dục học thuật họ nặng cái gì; trong số người ngồi thiền họ thích thiền chỉ hay thiền quán, quan tâm truyền thống của ai.

3/ Thứ ba, Xúc.

Tôi nói không biết bao nhiêu lần. Một chữ nhà Phật sâu lắm. Bữa nay không giảng hết bài kinh này đâu. Tôi chốt cho các vị dễ hình dung.
Bài kinh này có 2 phần:

(11) Phần một Ngài cho biết tất cả mọi hiện hữu, nguồn cơn, cớ sự, duyên do của dòng luân hồi, hiện hữu chỉ gói gọn trong 4 thứ: Dục, Ý hướng, Xúc, Thọ. Chính 4 cái này là nền tảng cho toàn bộ dòng luân hồi.
(12) Với người cầu đạo giải thoát phải nhờ 4 cái này cộng thêm : Niệm, Định, Tuệ mới dẫn đến Giải thoát.

Người hướng giải thoát cần:

(1) Muốn cái gì?
(2) Ý hướng: Đi lên, đi ra, đi tới;
(3) Xúc
(4) Thọ
(5) Niệm
(6) Định. Định & Tuệ: Chỉ
(7) Tuệ. Niệm & Tuệ: Quán

Chỉ riêng chữ Xúc mà toàn bộ vũ trụ.
Do tiền nghiệp, khuynh hướng tâm lý, môi trường sống 6 căn của anh thường làm việc với 6 trần nào. Thì "làm việc nhiều với" đó = Xúc. Lớn chuyện chưa?
Có người cả đời sống nhiều với con mắt, thích nhìn, ngắm. Có người sống nhiều với lỗ tai, cái mũi, cái lưỡi,...Đam mê nước hoa, ăn ngon, giường cao chiếu rộng, quần là áo lụa, chăn êm nệm ấm. Có người khoái vấn đề trừu tượng như văn chương, triết học, tôn giáo, tâm linh, tư tưởng, ... Có người vật lộn để kiếm tiền, bảo quản, hưởng thụ các điều kiện vật chất.
Toàn bộ hành trình của chúng ta chỉ toàn là xúc= 6 căn của anh thường làm việc với 6 trần nào? 6 căn thường tiếp xúc 6 trần nào? (What & How) Tiếp xúc kiểu nào? Trên nền tảng tâm thức thế nào, thích - ghét ra sao?
Anh thích ăn ngon mà ăn ngon kiểu nào? Kèm sát sanh hay không kèm sát sanh? Có anh thích ăn ngon mà ăn chay, có anh thích ăn ngon mà ăn mặn. Có người chỉ thích nước hoa, có người chỉ thích êm ấm, có người thích ngắm, có người thích nghe. Có người cả đời chỉ biết nghe, vũ trụ là zero. Vì khoái nghe mà ảnh viết nhạc, ảnh hát, thưởng thức âm nhạc,... có người cả đời chỉ xài lỗ tai. Như Phạm Duy, Vũ Thành An, Từ Công Phụng, Trịnh Công Sơn, Ngô Thụy Miên, ... tất cả những lúc họ trong bóng tối một mình vẫn xài lỗ tai – lỗ tai tưởng tượng. Trong khi đó, có những người sống nhiều với con mắt, thích ngắm, nhìn, thưởng thức mọi thứ thông qua nhãn quan, thị giác;

Như vậy, tùy thuộc Tiền nghiệp, Khuynh hướng tâm lý, Môi trường sống mà 6 căn của anh thường làm việc với 6 trần nào? Làm việc kiểu nào? Trên nền tảng tâm thức như thế nào? Thích như thế nào? Ghét ra sao?
Mình tu là gì? Tu là hành trình làm việc với xúc.
Tại sao ngày xưa đi đâu thì đi mà giờ là thầy tu có những nơi anh không đặt chân được, có những hạng người anh không tiếp xúc được.
Thí dụ, tạng luật có đưa ra 6 đối tượng tỳ kheo không nên lui tới:

(13) Góa phụ
(14) Gái già
(15) Nhà thổ
(16) Người rối loạn giới tính
(17) Chỗ ăn nhậu

Về thời gian: Vị tỳ kheo không đi sớm về khuya, đi ngang về tắt.
Đó là tu Xúc chứ gì nữa. Tức là ngày xưa mình muốn nhìn cái gì mình nhìn. Mình muốn nghe cái gì mình nghe. Mắt tai, mũi, lưỡi mình bất chấp. Nhưng giờ mình là thầy chùa, mình đầu trọc, y áo mình có bê bối bằng trời cũng phải né một cách nhất định. Đó là kiểu tu xúc đó chứ.
Ngoài đời cũng vậy. Anh muốn đi lên hay xuống, muốn sướng hay khổ phải làm chủ cái xúc. Có người anh phải né, có người anh phải thường gặp, có nơi chốn anh phải né, có nơi chốn anh phải thường lui tới. Chuyện anh ăn, mặc, ở, lui tới, lắng nghe, ngắm nhìn toàn bộ cái này phải được kiểm soát một cách thông minh, ý thức thì anh mới khá được. Cái đó gọi là tu Xúc.
Không kiểm soát, buông trôi thả nổi = Làm lơ cái xúc, không kiểm soát được cái xúc.
Lớn chuyện lắm. Chỗ quy tụ của các pháp mà.
Anh nói với tôi: Anh thường sống nhiều với cái gì? Gặp ai? Thường thưởng thức cái gì? Thường ghét cái gì đều là xúc hết.

4/ Thứ tư - Thọ.

Chữ này sâu kinh hoàng. Sâu như Đông Hải. Cao như Nam Sơn.
Chúng ta nếu cần nói toàn bộ vô lượng vũ trụ gói gọn trong chữ thọ. Tại sao? Cái gì làm anh khó chịu, dễ chịu?
Tôi không nói thích, ghét. Thích = Tham, Ghét = sân.
Tôi đang nói cảm giác. Chỉ cần anh nói cái gì làm anh dễ chịu, khó chịu là tôi biết anh là thầy tu hay cư sĩ, tu ngon lành hay bê bối, bụi bặm. Chỉ cần anh nói với tôi cái gì làm anh thoải mái, cái gì làm anh khó chịu. Dễ sợ chưa?
Toàn bộ đời sống của chúng ta từ con giun con dế, đến những nhân vật lớn của địa cầu, hành tinh, ở mọi thân phận, hình hài, giai tầng, ... đều trên nền tảng cái thọ.
Tại sao đứa bé khóc? Nó ngứa, nó nực, nó đói, nó đau, nó nhức, nó nhột, nó nóng nó lạnh; Tại sao nó cười? Cái gì làm nó khó chịu để nó khóc? Cái gì làm nó dễ chịu để nó cười? Chưa có răng sữa là biết cười rồi. Cứ vậy cho đến 20 tuổi, 40 tuổi, 60 tuổi, 100 tuổi. Toàn bộ đời sống chúng ta trải dài trên cái Cảm xúc.
Chúng ta tuyệt đối có thể nói thẳng với nhau: **Toàn bộ đời sống là hành trình theo đuổi và trốn chạy cảm giác.**
Cái gì làm nên sự khác biệt giữa Thái tử Tất Đạt và chúng ta? Nhiều cách nói trong đó có cách nói : Cái Thọ. Nhiều kiếp chăn êm nệm ấm, ngai vàng, mỹ nữ, quyền lực không đủ làm Ngài vui. Cái Ngài vui cái khác; Cái làm Ngài vui là buông hết, rừng sâu núi thẳm, gió núi trăng ngàn, đầu ghềnh, cuối bãi, ... Cái gì làm Ngài khổ? Sự chung đụng, cọ xát, với người thứ 2, .., 8,... Ngài là lục thân bất nhận. Ngài không thích cọ xát, va chạm, chung đụng, chính cái đó mình phải sở hữu, chăm sóc, kiếm tìm, săm soi, bảo quản, bảo trì; Ngài ngán, mệt, Ngài chỉ muốn có một chỗ để hít thở trong tỉnh thức, để thấy đời sống là vô vị, vô nghĩa, vô dụng. Cái đó mới làm cho Ngài vui.
Ý nghĩa cao nhất của đời sống là thấy được vô vị của nó.
Cốt lõi của đời sống, ý nghĩa cao nhất của đời sống là Thấy được sự vô nghĩa của đời sống. Cái này đúng là phải xăm ngay và luôn. Ý nghĩa cao nhất của đời sống là Thấy được sự vô nghĩa của đời sống. Người vui được kiểu sống đó cái thọ của họ khác mình.
Mình vui rẻ tiền. Cái vui của mình trần trụi, phàm lắm. Chính cái vui dẫn mình đến cõi Dục, cõi đoạ, cõi thiền, Giải thoát.

Phần sau ghê lắm.

Tôi nhắc lại. Toàn bộ hành trình sanh tử của mình chỉ có 4 thứ:

(1) Dục
(2) Tác ý
(3) Xúc
(4) Thọ

Bốn cái này đủ sanh tử rồi.
Còn muốn giải thoát thì vẫn bốn cái này cộng thêm mấy cái sau. Phần sau sẽ nói. Tuần tới.
Chúc các vị một ngày vui./.